

Закінчило ся *Studium Carpato-Ruthenorum* 2012 у Пряшові

29. юна 2012 одбыло ся святочне закінчіння 3. річника Міжнародной літньої школы русинського языка і культури – *Studium Carpato-Ruthenorum* 2012 в ідални інтернату Пряшівской універзиты (ПУ) в Пряшові. Переданём сертифікатів абсолвентам ся так закінчив 3-тыжденный едукачный проєкт, якого главным організатором од року 2010 є Інститут русинського языка і культури ПУ (ІРЯК).

Святочну і приємну атмосферу од самого зачатку заключного вечора до програму внесли члени русинської музично-співацької групи *Пайташе* зо Снины на челі з Мгр. Даном Гулаєм. Абсолвентів і гостів 3. річника літньої школы русинського языка і культури на заключнім вечері привітала за главного організатора директорка ІРЯК ПУ доц. ПгДр. Анна Плішкова, ПгД., яка ся приговорила к притомным, оцінила значіння проєкту про розвой і пропаґацію карпаторусиністичных студій і ініціювала участників пороздумовати о пропозиціях на іновацію програму далшых річників літньої школы. Подяковала веджіню ПУ за створіння приязных умов на реалізацію проєкту, спонзорам за фінанчну поміч, конкретно Інж. Міланови Нягончакови з Гуменного, Інж. Мірославови Джупінкови з Тренчіна, Інж. Янови Шмайдови і Мгр. Славкови Ганікови зо Свідника, но главно президентови Карпаторусинського научного центра в америцькім Гласпорті – проф. Др. Павлови Робертови Маґочієви, який зорганізував фінанчну поміч міджі русинськима організаціїми і індивідуалнима спонзорима в Канаді і США. Вдяка тому шість тогорічных студентів – з Німецька, Чеськой републіки, України, США і Словенська – могло взяти участь на третім річнику літньої школы. Перед абсолвентами выступив і П. Р. Маґочій, який подяковав організаторам за приправу і безпроблемовый ход літньої школы, ей абсолвентам за добрый приступ к студію, а тыж Пряшівській універзиті за всесторонню підпору. Окрем іншого, тыж підкреслив значіння літньої школы і Інституту русинського языка і культури ПУ в Пряшові в процесі розвою карпаторусиністики, причім інститут означив за **главный научный центр карпаторусиністики в світі в сучасности**. За Пряшівску універзитю на заключнім вечері выступила проректорка про заграничны односины ПаедДр. Івана Цімерманова, ПгД., яка високо оціни-

ла проєкт літньої школы і роботу інштиту вцілім. Наконєць провела главный офіціальный акт святочного вечора – передала абсолвентам сертифікаты о закінчіню *Studium Carpato-Ruthenorum* 2012.

Далшый програм вечора ся ніс уж в неформальной атмосфері, яку підкріплювали музика і спів *Пайташе*, приятельскы діскусії участників проєкту з учителями і міджі собов, а самособов спів і танець молодых участников літньої школы. Русинський вечер дотворили выслідки творивой ділні студентів – выставка крашанок, як і традичны русинскы стравы, міджі якими не могли хыбити облюбены пироги і голубкы...

3. Міжнародна літня школа русинського языка і культури на Пряшівській універзиті ся успішно закінчила і была високо оцінена од компетентных гостів і участников. Но організаторы уж два дні перед тым на робочім засіданю зачали приправлювати річник четвертый і роздумовати, чім бы го выліпшыти, спестрити. Поможуть їм в тім наісто выслідки анкеты участников, яку організаторы реалізують на кождім річнику проєкту і снажать ся програм кождого річника доповнити о новы, участниками жаданы активіты, але і предмети студія. За тогорічны іші раз треба подяковати лекторам, організаторам і перекладателям за їх нележку, але зато хосенну і успішну роботу: проф. Др. Павлови Робертови Маґочієви, проф. Др. Патріції Крафчік, Мгр. Валерієви Падыкови, к. н., Мгр. Янови Калинякови, доц. ПгДр. Анні Плішковой, ПгД., ПгДр. Кветославі Копоровій, ПгДр. Марті Беньковій, ПгД., Мгр. Тімеї Верешовій, ПгД., Мгр. Аліці Ветошевоій, Мгр. Еві Едді, ПгД., і ПаедДр. Алені Качмаровій, ПгД. Вдяка належить таксамо ведучім творивых ділень: Мгр. Марекви Гаєви і Іванови Кірешови (русинскы співанкы), Мгр. Феодосії Латтовій (выроба крашанок), Др. Олені Дуць-Файфер (сценар і колективна реалізація літературного вечора лавреатів літературной премії А. Духновича), а таксамо студентам русинського языка і літературы ПУ за конверзачны вечоры з тогорічними участниками проєкту. Віримо, же з дакотрыма з них ся в Пряшові стрітимо за рік зась, конкретно 9. – 30. юна 2013 – на 4. річнику *Studium Carpato-Ruthenorum*...

А. З., фоткы автора

• На зачатку святочного закінчіння 3. річника Міжнародной літньої школы русинського языка і культуры выступили члени музично-співацької групи *Пайташе* зо Снины на челі з Д. Гулаєм (першый справа), котры внесли добру атмосферу до заключного програму проєкту.

• На заключнім вечері літньої школы з абсолвентів были: (зліва) Т. Колтон, Т. Верешова (членка організачного штабу), В. Баняс, М. Гучко, Я. Крайковіч. М. Бойко і А. Кырпан.

• Студенты зо Словенська і члени реалізачного штабу літньої школы: (справа) Л. Сопрякова, З. Моліторісова, Я. Копривнякова, З. Цітрякова, А. Ветошева, М. Бенькова і Ф. Латтова.

• Проректорка про заграничны односины Пряшівской універзиты І. Цімерманова, котра своїм прословом святочно закінчила літню школу а на кінцю офіціальной части передала абсолвентам сертифікаты, на фотці з Моніков Копоровов з Пряшова (справа).

Тото чісло выходить вдяка К. Дубскій

На мою справу, же про мізерну підпору штату грозить, же перестануть выходити першы пореволучны русинскы *Народны новинкы*, як перша минулого року зреаґовала загранична читателька і передплатителька – пані Клара ДУБСКА з Прагы, сестра небогого Штефана Бунґаніча із Збудьской Білой, яка нас потішыла і зарівно несподівала, бо є давно на пензії і несе на плечах уж понад вісем крижиків. А теперь нас по другый раз несподівала, кідь послала спонзорство на половину выробы і експедиції того чісла *Народных новинок*. То є про пензістку велика жертвовность, за котру ей в мені редакчного колективу і наших читателів од шірого сердца дякуєме.

Наконєць припоминаме, же хто хоче фінанчно підпорити выдана далшых тогорічных чісел *Народных новинок*, може на наш банковый рахунок чісло 4012549760/7500 послати подля своїх можностей фінанчну частку, або зо загранича на рахунок ч.: IBAN: SK 76 7500 0000 0040 1254 9760, BIC: CEKOSKBX, на адресу банкы: Československá obchodná banka, робошка Prešov, Hlavná 96, 080 01 Prešov, респ. тыж банковый шек, адресованный на *Rusín a Lidové poviny*, обчаньскы здружіня, яке выдавать *Народны новинкы*.

А. З., шефредактор

Дакотры праблемы русиньскай культуры

(Матэрыял быў предложаны незалежнаму Выбору экспертаў Рады Еўропы.)

На данім ступню развою русиньскай народнасьці меншыны на Словенску актуальны спосаб фінансаваньня развою культуры Русинів лем пасередніцтвам падпоры грантовых праектаў (од року 1995) ё недостаточным, бо русиньскай культуры хыбляць профэсійныя працаўнікі адпавідны за ёй развой, такжэ ціла адпавіднасьць за ёй рэалізацыю, гавно перспектыву, од року 1995, ё лем на плечах добровольных актывістаў, часта пераважна людзей пенсійнага віку. Сістэмова змяна в тім прыпадкі, респ. выняток з платнога наряджіння была барз хосенна з оглядом на перспектывы русиньскай народнасьці меншыны, то ё абы штат фінанчна падпорыв сістэмовы рабочы пазіцыі профэсійных працаўнікі (методікі в про культурне дятельство, редактарів перыядычнай і непэрыядычнай прэсы) в русиньскай культуры, так як то было до року 1995. Русины за каждой влады настольюць жадость, жебы ім СР як матерьскы штат праділэвав і тату часту фінанцаў, котру іншым народнасьці меншынам даюць іх матерьскы дэжавы. На порівнянн: кідь в році 1994 в обчаньскім здружіню Русиньска оброда, ведно з ёго Інштуту русиньскаго языка і культуры і редакціов Русин і Народны новинки, было заместных 12 профэсійных працаўнікі (методіци, редактары, адміністратывны персонал, шофер), так од р. 1995 ё то НУЛА!

Зато актуальна сітуацыя і условія на развой русиньскай культуры не створюють нияку перспектыву здобыти про роботу в народнасьці сфэры молодых людзей, што ё тыж барз непрыязна пазіцыя про русиньску народнасьці меншыну.

Але кідь наша влада і надале думать зістаты при сучасній ґрантоўй сістэмі, то выходячі з дотеперішніх скушеностей мусить забезпечити несторонность членів одборной комісіі Уряду влады СР про русиньску народнасьці меншыну і делеґовати до нёй одборнікі, котры ся добры визнають в русиньскай праблематіці і гавно в актуальных потребах развою культуры той меншыны. Так каждорічно реґіструеме поносованн на роботу русиньскай комісіі за її неодборный, неабектывный і селектывный приступ к проектам окремых русиньскых народнасьці субектыв і велікы даспропорціі при пропонуваню вышкы штатной дотаціі на них. Штатістывка гаворить о тім, же суть русиньскы обчаньскы здружінн (ОЗ), котрым ся реґуларно каждорічно схвалюе векшына проектаў, бо маюць в одборній комісіі або заступлїня своіма членами (што ё в розпорі з орґанізачным порядком рабочы комісіі), або своіма протэжантывми. З другога боку суть такы ОЗ, котрым „не перейде“ ані еден проект. Поважуеме то за даскріміначный приступ завывненый нерывностёв можностей. Рывность можностей мала бы але быти забезпечена сістэмовым рїшїнём, напр. наряджїнём, котре бы ґарантовало каждому ОЗ штатну підпору, напр. на 3 – 5 ёго найвызначнїшых і традічных проектаў, а о остатнїх проектах бы могла рїшати комісія подля іх важности і прыносу про развой народной ідентичности Русинів. Так бы не мусило доходити к велікій даспропорціі міджі кількостёв схваленых проектаў про окремы ОЗ (напрыклад, едны ОЗ каждорічно дістануть підпору на 80 – 90 процент своіх предложеных проектаў, а другы не маюць підпорены ані аден проект) і наслїдком того ся проґлублюють розпоры міджі нима. Не мусило бы доходити ані к таким абсурдным сітуаціям, же зо зміныв зложїня одборной комісіі настае радїкална змяна погляду на потребу окремых проектаў, хоць тоты маюць дакількорічну традіцыю. Так повтормо доходить к сітуаціі, же напр. перыодікум з вышкы 20-річных традіціов зразу стратить штатну підпору, бо так то запропонувала і одголосовала нова ґрупа людзей із „конкуречного“ табора, зато же матъ в комісіі перевагу.

Едным із барз важных недостаткыв сучасной ґрантоўй сістэмы штатной фінанчнай помочі развою народнасьці культуры ё довга адміністратывна процедура, такжэ народнасьці ОЗ, як і іх редакціі дістають уж довгы рокы першы дотаціі в місяцях апріль – в лїпшїм прыпадкі, аж септембер – в ґіршїм прыпадкі, причїм до того часу ані не знають, ці іх проект буде вообщэ підпорены (напр. о підпорі в році 2012 сьме ся дізнали аж в половині мая, але реално дотаціі прїйдуть може даколи в місяцях юл – авґуст; в році 2011 дотаціі на русиньску культуру окремы русиньскы ОЗ од Уряду влады СР дістали аж в авґусті і септембрї!!!) Народнасьці новинки і часописы, кідь суть перыодіком, мусять перыодічно, реґуларно выходити, а то ся пераважно і діе, але на довг (кідь ё добра сполупраца з друкарнямы). А скады взятыв фінанцаў на поштовне? Зо штатной дотаціі на перыодічну прэсу мож на поштовне дати лем 5 %, што ё барз мало, бо поштовне каждым роков ся півдвїшуе, але процента на поштовне з дотаціі зістають все на еднакій уровни, без зарахованн валорізаціі?! З другога боку поштовне днесь уж ё такэ высоке (гавно до заґранїча), же творить прыблїжно половину з поліґрафїчных накладів. Часть поштовного хоць ся заплатить з передплатного, але то здалека не стачить, такжэ на поштовне мусиме задоважыти фінанцаў од спонзорів або властных здроів, але нераз треба сягнути і до властной кешені (!), жебы перыодічна прэса ся дістала к своім одберателам і чїтателам.

Така процедура – довга і неїста – не ё на хосен развою і якосты народнасьці культуры ані прэсы?!

Александр ЗОЗУЛЯК, Словенська асоціация русиньскых орґанізацій

Діскусія Русинів з незалежным Выбором экспертаў Рады Еўропы

Словенська републіка передлужыла третью справу о імплементаціі Еўропской харты реґіональных або меншыновых языків (ЕХРМЯ) Раді Еўропы (РЕ). Незалежный Выбор экспертаў РЕ про імплементацыю Харты в сучасности аналізуе і перевірюе тату штатну справу з цілём абектывно посудити уровень імплементаціі окремых параґрафів Харты, жебы Словенській републіці предложыти рекомандаціі на злїпшїня сітуаціі у процесі вжыванн меншыновых языків в розлїчных сфэрах жывота. **Оціночна справа буде передана Выбору міністрів РЕ, котры маюць предложыти далшы рекомандаціі словенській владі. В рамках того оцінїня делеґація Выбору экспертаў 30. мая 2012 у Кошіцах ся стрїтила з прадставителамы меншыновых языків, міджі котрыма былы і Русины.**

Цїлём стрїчі было прадіскутовати сітуацыю в области вжыванн русиньскаго языка в сфэры освіты, медїі, культуры, містных і реґіональных орґанів, судів, господарьского і сполоченьского жывота і чэрезґранїчных адносин, як і посудити, як Словенська републіка імплементавала попереднї рекомандаціі Выбору экспертаў і Выбору міністрів. Зато было потребне, жебы незалежный выбор дістав абектывны інформациі премо од прадставителів народнасьці меншын о імплементаціі Харты у вышкы уведжыных сфэрах, напрыклад, у сфэры едукаціі учїтелів про матерьскы школы з русиньскым

вывочным языком, едукаціі учїтелів про основны і середнї школы з навчанём русиньскаго языка і з навчалным языком русиньскым, едукаціі профэсійных робїтнїкыв про меншыновы масмедїі, у сфэры закладанн русиньскых народнасьці школ, вжыванн русиньскаго языка на комуналнїй, реґіоналнїй і штатнїй уровни і под. За імплементацыю Харты в окремых сфэрах вжыванн русиньскаго языка на Словенску з Выбором экспертаў РЕ діскутовали: директорка Інштуту русиньскаго языка і культуры Пряшівской універзіты в Пряшіві доц. ПґДр. Анна Плішкова, ПґД., директорка СНМ – Музею русиньскай культуры ПґДр. Ольга Глосїкова, др. н., прадседа Реґіонального клубу Русиньской оброды у Бардеёві Др. Іван Бандурїч і прадседа Русиньской оброды на Словенску Владимір Протывняк. Выбор экспертаў РЕ творили: прадседа – проф. Стефан Оетер з Німецька, членове – проф. Ранко Бугарскї зо Сербїі і проф. Александр Брестл зо Словенска. Од русиньской делеґаціі Выбор экспертаў РЕ дістав комплекс матэрыялів тыж у писмовій формі.

Треба лем вірити, же наслїдно справочана Выбором экспертаў РЕ оціночна справа з конкретнымы рекомандаціямы владі СР перспектывно поможе злїпшыти сітуацыю в окремых сфэрах вжыванн русиньскаго списовного языка в Словенській републіці.

-р-

Прыорїты Русинів у навчално-вывочнїй сфэры

(Матэрыял быў предложаны незалежнаму Выбору экспертаў Рады Еўропы.)

1. Ё важно в практїці аксептовати і релїзовати прїяту Концепцію навчанн дїтей жытелів Словенской републікі русиньскай народности (1996).
2. Выходячі з той Концепціі, ё важно зачїнати з вывочно-навчалным процесом у материньскім русиньскім языку уж од матерьскых школ, то значить в селлах із перевагов по русиньскы гаворячого жытельства декларовати матерьскы школы з вывочным языком русиньскым.
3. Выходячі з пункту 2, ё важне зачати з прыправов педагоґїчных кадрів про матерьскы школы з вывочным языком русиньскым. Концепція прадпаладаты створїня класы на середнїх педагоґїчных школах у Пряшівскім краю з навчанём русиньскаго языка (нажаль, дотеперь ся то не реалїзуе).
4. Пропонуеме, жебы основны і середнї школы з навчанём русиньскаго языка ся претрансформовали на школы з навчалным языком русиньскым.
5. В інтересі захаванн русиньскаго языка і півдвїшїня якосты навчанн ё важне, абы ся в праксі к нёму зміныв приступ і жебы з неповинного прадмета ся зарядыв до катэґорїі навчанн материньскаго языка як повинного прадмета в школах у реґіонах, де жые мінімално 20-процент русиньскаго жытельства.
6. В школах з навчанём русиньскаго языка навчанн забезпечують переважно неквалїфікованы про тот прадмет педагоґы, зато ё важне в інтересі півдвїшїня якосты іх работы выдавати в русиньскай перыодїці (Народны новинки) методїчну прїлогу (ей проект быў Міністрству школтава СР предложены іщі в році 2003, нажаль, без одзыву).
7. В інтересі пестованн позїтывного адношїня к материньскому русиньскому языку дїтей жытелів СР русиньскай

народности і як доповнїня к ёго навчанню таксамо важно ё зачати выдавати і фінанчно підпоровати з боку Міністрства школтава, науки, выскуму і шпорту СР часопис про дїти і молодеж у русиньскім языку. (Проект на такїй часопис під назвов Русалка быў наперед предложены Міністрству школтава СР а потім Міністрству культуры СР, але не быў ніґда схвалены).

8. В інтересі захаванн і развїтку материньскаго языка Русинів на Словенску ё про тату меншыну важне росшырєвати кількость школ з навчанём русиньскаго языка і з навчалным языком русиньскым. То але выжадуе собі персоналне і фінанчне забезпечїня орґанїзаціі работы. Зато, же дотеперь ся то дятельство реалїзуе на базі добровольности окремых членів русиньскых обчаньскых здружїнь, цілы процес росшырєванн русиньскых школ матъ стаґнуючу тенденцію. Зато пропонуеме створити фонд з боку Міністрства школтава СР, з котрого бы ся такэ дятельство фінанцовало, і компетентный уряд, котрый бы нїс адпавідность за реалїзацыю становленых задач в процесі развою русиньскаго народнасьці школтава.

9. Ё барз потребный коордїнованы і сістэмовый приступ Міністрства школтава СР і Міністрства культуры СР, респ. в сучасности уж Уряду влады СР і Уряду повномічнїка про народнасьці меншыны, в компетенціі якых ё реалїзація прав народнасьці меншын на Словенску, жебы при імплементаціі задач выплываючїх з домашнїй легїслатывы і міджїнародных договорів аксептовали прыорїты і шпецїфічности каждой народнасьці меншыны.

Анна ПЛІШКОВА, Інштїтут русиньскаго языка і культуры ПУ

Вышла книга о Легнаві і ёй манастырю

Особность грекокатолицького священника **ПаедДр. Франтішка Данцака** (1939) шырокому русиньскому жытельству не є незнама. Бывшый педагог Грекокатолицькой теологічной факулты Пряшівской універзіты у Пряшові і член Сполку русиньских писателів Словеньска є автором многих публикацій, главно о народнім будителёви Емілови Кубекови, благореченім єпіскопови Василёви Гопкови, але і о многих путницьких місцях дома і в заграничу. Недавно дістала ся до рук читателів ёго найновша публикація в словеньскім языку „**Legnava a jej monastier**“. Цілём автора было шырше отворити двері познаю історії і сучасности нелем русиньского села Легнава, але і оживити історію легнавского манастыря, о котрім екзітуе много легенд і є навсе записаны до історії регіону Стара Любовня і місійного діятельства церквы.

Презентація книжки ся одбыла 21. апріля 2012 в Храмі св. Іоана Хрестителя в Легнаві. На зачатку той святочной події была Служба Божа, на котрій проповідовали **проф. Павел Данцак** із Пряшова ведно з **о. Франтішком Данцаком** і ёго братом **о. Павлом**, старшым.

Отці духовны і віруючі привітали справцю парохії Малай Липник **о. Йозефа Шолтиса**, до котрой в сучасности патрять як філіалне село Легнава. На святі взяли участь і гості: председа Русиньского культурно-освітнього общества А. Духновича у Пряшові **Мгр. Гавриіл Бескид**, директорка СНМ – Музею русиньской культуры у Пряшові **ПгДр. Ольга Глосікова, др. н.**, історік Сполоченьско-научного інштитуту САН в Кошіцях **ПгДр. Станіслав Конечні, к. н.**, посланец Містьского заступительства в Пряшові **Мгр. Петро Крайняк**, поетка зо Старой Любовні **Моніка Тарчакова**, русиньскій активіста і активный дописователь русиньской пресы з Кошіць **Инж. Іван Фріцькый**, редактор лемківского интернетового „**Radia Lem.fm**“ **Боґдан Горбаль** з Горлиць, котрый зафіксував цілый ход той вызначной акції про Русинів/Лемків, слухачів споминаного радія. З одборным выкладом о даній книжці выступив історік ПгДр. С. Конечні, к. н., котрый оцінив ёй выдання, одборне спрацованя темы, публикачну якість, богатый фотографічний документачный материал, але підкреслив главно ёй вклад до познания села Легнава і ёй заникнувшого василіаньского манастыря з 11. стороча. Высловив пересвідчя, же публикація росшырить інтерес о село Легнава і о тоту часть регіону Словеньска, в котрій лежыть. Автор книжки о. ПаедДр. Ф. Данцак подяковав вшыткым, котры з ним сполупрацовали і підпорovali ёго ініціативу написати дану книжку, як і спозорам і добродителям,

(Продовжяна на 4. стор.)

• На святочній презентації найновшой книжки о. Ф. Данцака (третій справа) під назвов „**Legnava a jej monastier**“ з одборным выкладом выступив історік С. Конечні (третій зліва), по нїм выступив і родак з Легнавы, русиньскій активіста Г. Бескид (першый справа).

Повномічником про народностны меншыны ся став Ласло Надь

14. юна 2012 на основі голосованя влады СР ся став повномічником влады про народностны меншыны бывшый посланец парламенту Словеньской републікі **Ласло НАДЬ**.

Ёго делеґованя до той функції є выслідком договору влады з партіёв Most-Híd, в якій Л. Надь є членом презідії. В минулости аґенда прав народностных меншын была в компетенції віцепремєра, котрого пост сучасна влада вырїшыла не обсадити.

Уряд повномічника подля схваленого штату є порадным орґаном влады. Своє діятельство буде координувати з ведучім Урядом влады СР і компетентнымі міністрами. Може формувати робочі ґрупы або комісії. Буде повнити задачи звязаны із захованём, розвоём і підпоров прав народностных меншын і реалізувати системовы рішїня на зліпшїня поставлїня народностных меншын. Буде ся старати о реалізацію і дотримованя внутроштатных і міджнародных повинностей Словеньска односно поставлїня і прав народностных меншын. Ведно з урядом влады, міністерствами і штатнымі інштитуціями буде проповновати і реалізувати крокы на захованя, розвой і підпору прав народностных меншын. Ёго повинностєв буде підпоровати розвой ідентичности і культурных цінностей народностных

меншын, партіпацію їх представителів на рішаню цілосполоченьских проблемів і старати ся о підвишїня якости їх выховы і освіты.

-р., фотка А. З.

Нова книжка о Андрієвії

Инж. Іван Фріцькый выдав нову книжку під назвов „**Od jari do zimy v rusinskim seli Andrijovala (Spomínania)**“ (позн. ред.: така є ориґінална назва книжки – з неточным переписом русиньского списовного языка з азбуки до латинікы), в котрій за послідні роки уж по четвертый раз своїма думками ся вертать до свого родного села **Андрієва, Бардеёвского окресу**.

„**Першыраз** то было в році 2005, кідь ся Андрієвчане рихтовали ославити 650 років взнику свого села. Тоды мі пришла така думка: заспоминати сі на моє село і ёго історію наголос, і тото даґде записати. Стало ся. На малу магнетофонову казету была записана моя розповідь і передана Сільскому уряду в Андрієвії. Окрем того написав єм шыршу статю о історії і сучасности села Андрієва. Тота статя написана по русиньскы азбуков была опублікована в Народных новинках ч. 13 – 16 і 17 – 20 / 2008.

Другый раз єм ся вернув думками до Андрієвой на праздник Рождества Ісуса Хріста і заспоминав єм, як сьме даколи славили ріствяны свята в Пурдешовій хыжи. На тото ня навела бывша шеф-редакторка InfoРусина Анна Кузмякова. Статю єм написав по русиньскы азбуков і была опублікована в новинках InfoРусин, ч. 24 / 2008.

По третій раз єм навщівив Андрієву нелем в думках, але і особно в день святочной події – высвячїня нового Дому смутку 29. мая 2011. Тот історічний день, наїсто, кронікарка села пані Симкова записала до кронікы села золотыма буквама. В шыршій статі з фотографіями з высвячїня вернув єм ся думками нелем до минулости і запоминав єм на звыкы звязаны з погробом небіжчика і выпроваджованём ёго на послідню дорогу до вічности, але роздумовав єм і над тым, котры традиції ся уж вытрачають і люде на них поступно забудуть, а котры ся в новій сітуації захирають. О статю написану по русиньскы азбуков был великий інтерес. Была опублікована в репрезентачнім культурно-хрістіаньскім часописі Русин ч. 3 / 2001 і в моїй другій книжці, котра вышла в році 2011 під назвов **3 русиньскым сердцём на долони**.

З тым четвертым роздумованём о звыках в Андрієвії я зачав уж давніше. Мої дівкы і внучкы ня нагваряли, жебы єм написав о тім дашто, як то было даколи, але так, жебы сі тото могло прочитати веце людей, то є і тоты, котры не знають азбуку. Така просьбу єм чув не першый раз. Повім вам єдну пригоду. Новинкы, што писали о рождественных звыках в Андрієвії, ся дістали до рук моїй сестерніці Зузі Гуловії (уж небіжці). Тота мі потім телефоновала і дяковала за прекрасне читаня, при котрім ся і засміяла, і поплакала собі, бо ведно зо мнов на тоты часы ріствяных свят заспоминала. Не забыла припомнати, же она новинкы не читала, лем дівка Вера а она – слухала. Повіла мі, чом не могла читати – бо азбуков написаный текст читать лем помалы, а покы прочитать рядок, так забуде, што было на зачатку. Зато єм послушав добры рады і книжочку тепер єм написав латиніков. Жаль мі, же ёй тоту книжочку не можу послати там, де тепер є, бо там поштарькы не ходять... Знам, же за тот мій поступок із латиніков ня русиньска одборна громада не похвалить. Но треба собі тыж усвідомити, же учїня ся азбуку зачало быти в послідніх десятироках „немодерне“, бо зачали думи переважно вітры зо Западу, і азбука бы дакому могла сперати росшырёвати свій політичний і економічний вплив на країны выходной Европы.

При писаню той книжочки єм ся снажив дотримувати нормы кодифікованого русиньского языка. Но з другого боку я відів перед собов моїх будучих читателів, переважно Андрієвчанів, і зато часто вживам слова з містного андрієвского русиньского діалекту.

(Продовжяна на 4. стор.)

KOREKTNOSŤ A NESPRATNOSŤ SÚ PREDSA NEZLUČITEL'NÉ

(Публікуємо в оригіналі, подобно як і писмо А. Капуть, жебы не дішло к неточностям ці скресліню інформацій. Реакцію автора публікуємо на основі закона о пресі.)

Andrej Kaputa – autor článku OPĚŤ SA SÁM USVEDČIL („Народны новинки“, ч. 4, 30. априля 2012) je na hrubom omyle, keď si myslí, že má korektné vzťahy s osobami a organizáciami, ktoré dlhodobo osočujú vo svojich sťažnostiach a ktorým neprávom ubližuje. Zrejme už zabudol, že jeho permanentné útoky voči mne a inštitúcii, v ktorej pracujem, nadobudli až takých rozmerov, že sa tým musel zaoberať súd. V roku 2003 v zmysle uznesenia príslušného súdu sa mi tento „korektný a mierumilovný“ občan osobne ospravedlnil a zároveň zaviazal, že „do budúcnosti zdrží sa osobných invektív voči navrhovateľovi, zoberie späť podané sťažnosti späť vzatím, ktoré doposiaľ neboli vyba-vené a ktoré boli podané na Ministerstvo kultúry SR v Bratislave a Slovenské národné múzeum v Bratislave...“. To, že A. Kaputa pod tlakom orgánov činných v trestnom konaní sa istý čas zdržiaval osobných invektív voči mne, predsa nie je možné považovať za korektný vzťah... Ba ani to, že rôznymi nechutnými a vtieravými spôsobmi sa usiloval naviazať kontakt so mnou a mojimi spolupracovníkmi. Ako sa ukázalo, robil to iba preto, aby nás špehoval a vo vhodnej chvíli znovu pošpinil.

Svoju zlobu a nespratnosť opätovne prejavil v uvedenom článku, v ktorom ma dokonca vyzýva, aby som vyvrátil jeho absurdity na detektore lži. A. Kaputa by sa už konečne mal zamyslieť, ak je toho vôbec schopný, nad svojimi vlastnými nekalými skutkami a klamstvami. Veď ich má na svojom konte toľko, že by mohol byť napojený na detektor lži doživotne.

Príznačné, že tento paškvil je uverejnený v rusínskom kultúrno-spoločenskom mesačníku, avšak paradoxne, respektíve účelovo v slovenskom jazyku, aby ho autor následne mohol v tejto vytlačenej forme rozširovať ďalej so zámerom osočovať a znevažovať moju osobu.

Vzhľadom na to, že sa jedná o nepravdivé, t. j. krivé obvinenia mojej osoby a zámerne poškodzovanie môjho mena, dôrazne vyzývam autora článku, aby sa mi verejne, t. j. v najbližšom čísle mesačníka „Народны новинки“ ospravedlnil. V prípade, že sa tak nestane, budem sa dožadovať spravodlivosti (aj finančnej satisfakcie) iným zákonným spôsobom.

Dr.h.c., PhDr. Miroslav SOPOLIGA, DrSc.,
Svidník

Нова книжка о Андриєвій

(Закінчіня із 3. стор.)

Подля того, якый буде інтерес о тоту книжочку, рихтую ей текст переписати до русиньской азбуки.

На темі той книжочки – звыкы і традиції на селі – не было ся тяжко догварити. На мі лем зістало рішіння – од чого зачати. Споминам сі, же мы хлопці у Пурдеша сьме ся барз тішыли на приход яри, кідь уж всягды буде тепло, будеме мочи ходити босы, будуть пташкы весело співати і много далшых радостей нам принесе ярь. Може і тот радостный момент, кідь ся в природі вшытко пробуджать к жытову, быв главным імпульсом зачати писати од ярьных звыків.

Зато, же книжочка узріла світло світа за короткый час, мушу подяковати своїм дівкам – Тані і Даші, як і моім зятям – Петрови і Карлови. Они знали о кождім моім кроці при писаню і помагали мі добрыма радами, жебы діло было успішне. Незвычайный інтерес моїх внучок о жытов на селі ня іншпіровав дакотры звыкы пописати шырше.

Почас писаня мі часто в голові вертіли думкы, ці тота моя робота буде мати змысел, ці іщі буде в днешній модерній добі дакого інтересовати, як даколи люде в Андриєвій жыли, што робили, што їли, як ся облікали і под. Ці уж ся мої похыбности потвердять, або ніт, може тота мала книжочка даколи за 50, 100 років, або і піз-

ніше, порадує того, хто раз буде глядати даяку справу о якійсь русиньскім селі, на місцю котрого в прекрасній зеленій природі буде про Бардеєвчанів вызначена оддыхова зона зо шувныма мурованыма домиками, з невеликым купалиском і чістым потічком повным рыб і раків.“

Инж. Иван ФРИЦЬКИЙ,
автор книжки, Кошіці

ХОЧЕТЕ ШТУДОВАТИ РУСИНЬСКИЙ ЯЗЫК?

В такі припадї собі іщі можете подати приглашкы на учительскы бакаларьскы штудійны програмы (денна форма, 3-річна презенчна форма штудія) до другого кола вступных экзаменів на академічний рік 2012/2013 на Філософічну факулту Пряшівской універзیتی в Пряшові. Приглашкы ся приймають до: **27. август 2012.**

Приголосити ся мож на штудії русиньского языка і літературы в комбинації з:

- англійськым языком і літературов,
- французськым языком і літературов,
- німецькым языком і літературов,
- російськым языком і літературов,
- словацькым языком і літературов,
- українськым языком і літературов,
- історіов,
- естетіков,
- етічнов виховов,
- філософіов.

2. коло вступных экзаменів на бакаларьскый ступінь штудія на академічний рік 2012/2013 выголосила і Факулта гуманітних і природных наук ПУ в Пряшові. Приглашкы ся приймають до **31. август 2012** на комбинації учительскых штудійных програмів:

- екологія – русиньскый язык і література,
- фізика – русиньскый язык і література.

-р-

Вышла книга о Леґнаві і ей монастырю

(Закінчіня із 3. стор.)

котры фінанчно помогли ей выданю. На конець святочной акції к своїм родакам ся пригварив Мґр. Г. Бескид і вызвав їх, жебы не забывали на одказ своїх дідів і прадідів, на свою віру і традиції, і пестовали своє традичне русиньске народне усвідомліня, ку котрому їх вели як їх предкы, так і родолюбы, священници Ґрігорій Бескид (1829 – 1897), Александер Бескид (1854 – 1923), ПґДр. Миколай Бескид (1883 – 1947) і Євґеній Бескид (1890 – 1977) почас їх діятельства у парохії Леґнава. Єдночасно їх попросив, жебы при навщіві містного цінтеря не забывали прийти ку гробам споминаных священників з роду Бескидів, запалили їм свічку і помолили ся за них.

Памятці тых, котры одпочівають на цінтерю в Леґнаві, участници свята ся поклонили, запалили свічки і ведно ся помолили. В далшій части участници акції з церквы пішли к памятной таблі ПґДр. М. Бескида, котра вісить на стіні Сільского уряду в Леґнаві, де за участі старосты села Миколая Кундрата заспоминали на історію і культурны традиції Леґнавы.

В пообіднім часі суботнього програму участници святочной акції навщівили і Сулин, де за участі старосткы Анны Гіляковой ся поклонили памятці свого вызначного родака, народного будителя Русинів Юлія Ставровского-Попрадова (1850 – 1899) – коло ёго памятной таблы. На конець вшыткы участници навщівили містну церкву і были щіро прияты старостков на Сільскім уряді в Суліні.

Юдр. Петро КРАЙНЯК, Пряшів,
фотка з архіву автора

НАРОДНЫ НОВИНКИ

Выдавать Русин і Народны новинкы. Шефредактор: Мґр. Александер ЗОЗУЛЯК, редакторка: ПґДр. Кветослава КОПОРОВА, языкова редакторка: доц. ПґДр. Анна ПЛІШКОВА, ПґД. Адреса: **Лудовэ новину, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR.** Tel.: 0905 470 884. Регістрачне ч. **EV 327/08, МІС 49 438.** Предплатне на рік € 8,50 €. Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новинок на интернеті: www.rusynacademy.sk,
<http://narodny-novynky.presov.sk>, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusin a Ludové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
D+2
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2